

United Nations in Focus

S povečevanjem lakote postaja hrana vedno bolj povezana z varnostjo, revščino in podnebjem

S tem ko se povečuje število lačnih po svetu in ob spoznanju, da je pred nami dolgoročen izziv zagotavljanja zadostne količine hrane za naraščajoče svetovno prebivalstvo, se prvič po dolgih desetletjih postavlja prehranska varnost v središče svetovnih izzivov.

Oblikovalci politik se vedno bolj zavedajo, da so rešitve v zvezi z zagotavljanjem prehranske varnosti neposredno povezane z drugimi ključnimi področji.

Pod pritiskom padajoče kupne moči, ki je posledica finančne krize, se je število podhranjenih po vsem svetu povzpelo na pretresljivo milijardo ljudi. Cene hrane ostajajo visoke v velikem številu revnih držav, čeprav le te na svetovni ravni padajo od sredine leta 2008. Situacijo dodatno poslabšujejo suše in poplave, ki terjajo svoj davek pri končni pridelavi hrane.

Generalni sekretar ZN Ban Ki-moon je preko Delovne skupine na visoki ravni za svetovno varnost preskrbe s hrano spodbudil donatorje, da so se na srečanju skupine G-8 v italijanski L'Aquili, ki je potekala junija letos, zavezali zbrati 20 milijard ameriških dolarjev. Ob tem je 26 razvitih držav in držav v razvoju potrdilo ambiciozen akcijski načrt.

Načrt se imenuje "Načela iz L'Aquile" in razume kmetijsko produktivnost ter podporo revnim kmetom kot enakovredno z nujno pomočjo v hrani, ki je ponavadi dobro organizirana in z bančnimi jamstvi zavarovana dejavnost.

Navsezadnje pa so sredstva, ki so zagotovljena za nujno pomoč, premajhna, v kolikor želimo ustrezno odpravljati posledice gospodarske in podnebne krize. Svetovni program za hrano si zavzeto prizadeva, da bi ponovno dosegel stopnjo podpore iz leta 2008, ko je uspel zbrati 8 milijard ameriških dolarjev za nujno pomoč z namenom odpravljanja lakote. Zbrani znesek predstavlja največjo zbrano vsoto do sedaj.

V povezavi s tem je filantrop Bill Gates razglasil, da se bo njegova fundacija, ki razpolaga z milijardami dolarjev, v bodoče pretežno osredotočala na prehransko varnost. Prepričan je, da bo imelo povečanje produktivnosti revnih kmetov velik vpliv na reševanje svetovne lakote.

Od 16. do 18. novembra 2009 bo Organizacija ZN za prehrano in kmetijstvo (FAO) gostila vrh o prehranski varnosti, ki predstavlja nadaljevanje vrha o prehranski krizi iz junija 2008. Generalni direktor FAO Jacques Diouf je pripomnil, da je cilj vrha v Rimu "oblikovati širok konsenz glede odprave lakote po svetu." Generalni sekretar ZN Ban Ki-moon, ki se bo srečanja udeležil, je v ta namen prejšnji teden za koordinatorja delovne skupine določil Davida Nabarro. Slednji bo opravljal funkcijo posebnega predstavnika ZN za prehransko varnost in prehrano.

Star pregovor, ki pravi, da 'vse poti vodijo v Rim', pridobiva na pomenu, saj se izzivi povezani s hrano tesno povezujejo s številnimi drugimi prioritetami, ki bodo sestavni del razprav vrha v novembru. Glavne točke razprav so sledeče:

- **Pomoč majhnim kmetom je prepoznana kot prevladujoča strategija odpravljanja revščine.**

Ocenjuje se, da nekje milijarda ljudi živi v podeželskih predelih, kjer je prevladujoča oblika zaslužka poljedelstvo. Slednji predstavljajo okrog 75 odstotkov najbolj revnih v svetu.

- **Pomoč kmetom in kmetijstvu je v skladu z uresničevanjem milenijskih razvojnih ciljev.**

Prvi milenijski cilj se nanaša na odpravo skrajne revščine in lakote. Dostop do hrane ima na ta cilj neposreden vpliv in omogoča njegovo doseganje. Svetovna banka pri tem ocenjuje, da je dodatnih 100 milijonov ljudi v letu 2008 padlo pod raven skrajne revščine zaradi naraščajočih cen hrane. Pri milenijskih ciljih, ki se nanašajo na zdravje in izobraževanje, je ključnega pomena prav ustrezna prehrana. Med vsemi majhnimi kmetovalci imajo ženske 75-odstotni delež, zato bo imela kmetijska reforma tudi vpliv na tretji milenijski cilj, in sicer zagotoviti enakost med spoloma in opolnomočiti ženske.

- **Reforme v kmetijstvu lahko pripomorejo k bolj pravični in odprti trgovini.**

Spori o kmetijskih subvencijah, ki jih prejemajo kmetje iz razvitih držav, in nesoglasja glede odpiranja trgov držav v razvoju svetovnemu trgu hrane, še naprej ovirajo napredek pogajanj iz Dohe glede svetovne trgovine. Bolj pravični in odprti trgovinski dogovori bi lahko pomagali že leta 2008, ko se je trgovanje s kmetijskimi pridelki zmanjšalo, saj so države pričele ščititi svoje zaloge hrane, hkrati pa so tako še bolj povečale cene hrane na svetovnih trgih.

- **Naložbe v kmetijstvo so v skladu z okoljsko trajnostjo.**

Čeprav se kmetijstvo razume kot 'zelena' panoga, povzroča okrog 14 odstotkov vseh izpustov toplogrednih plinov. Dodatnih 14 odstotkov izpustov pa posredno povzroča posek gozdov zaradi pridobivanja obdelovalnih površin. Kmetijstvo tudi porabi veliko več vode kot katera koli druga človeška dejavnost. Pritiske na okolje bi lahko zmanjšali s sodobnimi namakalnimi sistemi, organskimi tehnikami kmetijstva in učinkovitimi mrežami za razdeljevanje hrane.

- **Revni kmetje so največje žrtve izjemnih vremenskih razmer in višanja povprečnih temperatur.**

Globalni humanitarni forum ocenjuje, da bomo izgubili do 25 odstotkov svetovnih kapacitet za kmetijstvo, v kolikor ne bomo ukrepali proti podnebnim spremembam oziroma jih blažili.

- **Prehranska varnost je varnostna dilema.**

Nov gospodarski cikel je pred vrati. Povečalo se bo povpraševanje po hrani, kovinah, olju in biogorivih, kar lahko sproži trend povečevanja cen potrošniških dobrin. Ponovno se lahko pojavijo družbeni nemiri, kot se je to zgodilo med letoma 2007 in 2008 v 22-ih državah, v kolikor se ponovno cene osnovne hrane toliko povečajo, da dodatno poslabšajo življenjski standard najnižjih slojev ali celo srednjega razreda, vključno s potrošniki v razvitih državah.

NALOŽBENE STRATEGIJE PRIHODNOSTI

Na dolgi rok se napoveduje naraščanje pritiska na pridelovalce hrane in cene živil. FAO ocenjuje, da se bo morala proizvodnja hrane do leta 2050 povečati za 70 odstotkov, v kolikor želimo pokriti potrebe naraščanja števila prebivalstva. Po zadnjih izračunih FAO bo to zahtevalo naložbe v kmetijstvo na ravni 83 milijard ameriških dolarjev na leto.

Največ naložb bo moralo priti iz zasebnega sektorja, javna sredstva pa bodo potrebna za gradnjo cest, pristanišč, energetske in druge infrastrukture, javnih služb, izvajanje raziskovanja in socialne storitve, kot so izobraževanje (še posebej primarno izobraževanje za ženske), zdravstvo in zagotavljanje pitne vode.

Leta 2008 smo bili priča zlomu svetovnega sistema hrane, kar je bila posledica dolgoletnega padanja javnih naložb v kmetijstvo. Hkrati se je delež pomoči namenjene kmetijstvu zmanjšal iz 20 odstotkov leta 1979 na 4 odstotke leta 2006. Zasebne naložbe so postale zadnje čase tvegane in otežene zaradi visokega nihanja cen hrane ter težke dostopnosti kreditov v času finančne krize.

Delovna skupina na visoki ravni, ki jo je oblikoval generalni sekretar aprila 2008 in jo sestavljajo vodje številnih agencij ZN, poskuša reševati probleme javnega in zasebnega financiranja preko oblikovanja partnerstev, ki vključujejo podjetja, finančne ustanove, razvojne nevladne organizacije, fundacije in aktiviste. Borijo se za sistem, ki bo razumel dostop do hrane kot človekovo pravico.

Svetovna banka, ki je članica delovne skupine, je povečala naložbe v kmetijstvo za 76 odstotkov; iz povprečnih 4,1 milijarde ameriških dolarjev na leto v obdobju 2006-2008, na 7,2 milijardi v fiskalnem letu 2009.

KMETOVALCI V OSPREDJU NAČRTOVANJA

Pomemben člen partnerstva, ki se pogosto spregleda, so pridelovalci hrane. Izkušnje po vsem svetu govori, da zahtevajo uspešne naložbe v majhne pridelovalce hrane polno vključevanje kmetijskih gospodinjstev v oblikovanje in implementacijo kmetijskih politik, vključno z načrtovanjem na vladni ravni.

Mednarodni sklad ZN za razvoj kmetijstva (IFAD) poudarja, da mora biti kmetijska politika, ki želi odpravljati revščino, osredotočena na majhne pridelovalce hrane v revnih državah. Kot primer lahko damo Vietnam, ki takšno strategijo ima. Država je iz uvoznice hrane postala uspešna izvoznica hrane. V Malaviju pa so se dobički iz kmetijstva pomnožili, odkar kmetovalci prejemajo kmetijske dodatke, še posebej gnojila.

V L'Aquili so se voditelji zavezali, da bodo zbrali 22 milijard ameriških dolarjev v treh letih, kar bi podvojilo letno pomoč kmetijstvu. Hitro in ustrezno ukrepanje, strateško načrtovanje in trajnostni pristop so le nekatera načela iz L'Aquile.

Bolj pomembno je, kako se sredstva porabijo, kot pa koliko se jih zbere, zato iniciativa skupine G8 ni le dodaten donatorski program. Slednja prepozna ranljive države, katerim namenja pomoč, vendar od njih zahteva odgovorno ravnanje in strateško načrtovanje; postopek, ki je značilen tudi za delovanje delovne skupine ZN in ga podpirajo države v razvoju. Vzpostavljen je celovit pristop zagotavljanja prehranske varnosti, ki spaja sredstva za povečanje kmetijske produktivnosti, obnavljanje okolja, odprto trgovino, reforme in za socialne storitve. Skupni cilj tovrstnega pristopa je vsesplošen razvoj poljedelstva.